

Sygn. akt II Ca 617/18

POSTANOWIENIE

Dnia 15 listopada 2018 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu II Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Henryk Haak
Sędziowie:	SSR del. Katarzyna Porada-Łaska SSO Wojciech Vogt (spr.)
Protokolant:	st. sekr. sąd. Jolanta Bąk

po rozpoznaniu w dniu 15 listopada 2018r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z wniosku E. K.

z udziałem J. W. (1) , J. M. , M. W. (1) , P. W. , I. M. , I. W. , A. W.

o stwierdzenie nabycia spadku po G. W.

na skutek apelacji wnioskodawczynie i uczestniczki postępowania I. W.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Kaliszu

z dnia 16 marca 2018r. sygn. akt I Ns 226/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie i znieść postępowanie poczynszy od rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r. i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu w Kaliszu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania apelacyjnego.

SSR del. Katarzyna Porada-Łaska SSO Henryk Haak SSO Wojciech Vogt

Dnia 19 listopada 2018 roku

Sygn. akt II Ca 617/18

UZASADNIENIE

W dniu 28 stycznia 2016r. E. K. wniosła o stwierdzenie nabycia spadku po G. W.. Postanowieniem z dnia 27 października 2016r. wnioskodawczynie została zwolniona od kosztów sądowych.

Postanowieniem z dnia 25 września 2017r. zostali wezwani do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania J. W. (1), M. W. (1), J. M., P. W., I. M..

Zarządzeniem z dnia 25 września 2017r. dla uczestnika postępowania M. W. (1), którego miejsce pobytu nie jest znane został ustanowiony kurator procesowy w osobie adwokata R. M.. W piśmie z dnia 4 października 2017r. uczestnik postępowania M. W. (1) podał, że nie posiada stałego miejsca zameldowania i wskazał aktualne miejsce pobytu. Uczestnik postępowania nie zajął stanowiska w sprawie.

Postanowieniem z dnia 10 listopada 2017r. adwokat R. M. został zwolniony z funkcji kuratora, zostało mu przyznane wynagrodzenie.

Na rozprawie w dniu 10 listopada 2017r. uczestniczka postępowania I. M. co do zasady poparła wnioszek, nie wniosła żadnych roszczeń z tytułu spadku.

Postanowieniem z dnia 10 listopada 2017r. zostały wezwane do udziału w sprawie w charakterze uczestników postępowania I. W. i A. W.. Na rozprawie w dniu 19 grudnia 2017r. uczestniczka postępowania A. W. która oświadczyła, że chce złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku została zobowiązana do zajęcia stanowiska w sprawie w terminie 14 dni i złożenia w formie pisemnej wniosku o odebranie oświadczenia w przedmiocie spadku. W określonym terminie zobowiązania tego nie wykonała.

Pozostali zainteresowani nie zajęli stanowiska w sprawie.

Sąd Rejonowy w Kaliszu postanowieniem z dnia 16 marca 2018 r. stwierdził, że spadek po G. W. zmarłej 1 lutego 2013 r. w K., ostatnio stale zamieszkałej w K. na podstawie ustawy nabyli:

1. dzieci zmarłego brata W.:

- J. M., córka W. W. i W.
- M. W. (1), syn W. W. i W.
- J. W. (1), syn W. W. i W.

w 1/9 części każdy z nich

2. wnuczki zmarłej siostry M.:

- I. W., córka P. i W.
- A. W., córka P. i W.

w 1/6 części każda z nich,

3. córki zmarłej siostry Z.:

- E. K., córka J. i Z.
- I. M., córka J. i Z.,

W 1/6 części każda z nich.

Rozstrzygnięcie swoje oparł o następujące ustalenia:

G. W. zmarła 1 lutego 2013r. w K., przed śmiercią stale zamieszkiwała w K.. Była panną, dzieci nie miała. Rodzice zmarli wcześniej przed nią. Miała czworo rodzeństwa W., M., Z., J.. W. W. zmarł 13 lutego 1986r. w N., pozostawiając

po sobie J. M., M. W. (2), J. W. (1). M. W. (3) nie żyje, zmarła 6 maja 1998r. w K., pozostawiła po sobie syna P. W.. Z. K. zmarła 4 grudnia 1997r. w K., pozostawiła E. K. i I. M.. J. W. (2) zmarła 25 lipca 2010r. w K., była panną, dzieci nie miała. Zmarła innego rodzeństwa nie miała. Testamentu nie sporządziła. Wszczynane postępowanie było pierwszym w sprawie. Nikt nie zrzekał się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

(dowód : odpis skrócony aktu zgonu - k. 45, 46, 56, 57, 58,59 odpis skrócony aktu urodzenia – k. 27, 28, 29, 30, 31, 32, odpis skrócony aktu małżeństwa – k. 53, 54, 55, zapewnienie spadkowe – k. 46)

W dniu 12 września 2013r. P. W. wniósł o odebranie oświadczenia o odrzuceniu spadku po G. W.. W dniu 30 października 2013r. uczestnik postępowania złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku po zmarłej. O śmierci spadkodawczyni dowiedział się w sierpniu 2013r. od znajomego. P. W. ma dwie córki I. i A..

(dowód : odpis skrócony aktu urodzenia – k. 134, 135, dokumenty znajdujące się w aktach sprawy I Ns 1613/13 Sądu Rejonowego w Kaliszu – k. 3, 11)

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o materiał dowodowy zebrany w sprawie, złożone przez wnioskodawczynię zapewnienie spadkowe, przedłożone dokumenty. Twierdzenia wnioskodawczyni były konsekwentne, zgodne, wzajemnie się uzupełniały, znalazły potwierdzenie w przedłożonych dokumentach, nie były kwestionowane, zasługiwały na wiarę.

Zgodnie z art. 926 §1 kc istnieją dwa tytuły powołania do spadku : przepisy ustawy oraz wola spadkodawcy wyrażona w testamencie odpowiadającym wymaganiom formalnym. Dziedziczenie ustawowe co do całości spadku następuje wtedy, gdy spadkodawca nie powołał spadkobiercy albo gdy żadna z osób, które powołał nie chce lub nie może być spadkobiercą (art.926 §2 kc). W myśl art.931 §1 kc w pierwszej kolejności powołane są z ustawy do spadku dzieci spadkodawcy oraz jego małżonek, dziedziczą oni w częściach równych. Jednakże część przypadająca małżonkowi nie może być mniejsza niż jedna czwarta całości spadku. W braku zstępnych spadkodawcy powołani są do spadku z ustawy jego małżonek i rodzice (art. 932 §1 kc). W braku zstępnych i małżonka spadkodawcy cały spadek przypada jego rodzicom w częściach równych. Jeżeli jedno z rodziców spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku udział spadkowy, który by mu przypadał przypada rodzeństwu spadkodawcy w częściach równych. Jeżeli którekolwiek z rodzeństwa spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku pozostawiając zstępnych udział spadkowy, który by mu przypadał przypada jego zstępny. Podział tego udziału następuje według zasad które dotyczą podziału między dalszych zstępnych spadkodawcy. W braku zstępnych, małżonka, rodziców, rodzeństwa i zstępnych rodzeństwa spadkodawcy cały spadek przypada dziadkom spadkodawcy (dziedziczą oni w częściach równych). Jeżeli któreś z dziadków spadkodawcy nie dożyło otwarcia spadku, udział spadkowy który by mu przypadał, przypada jego zstępny. Podział tego udziału następuje według zasad, które dotyczą podziału spadku między zstępnych spadkodawcy (art. 934 kc). W braku małżonka spadkodawcy, jego krewnych i dzieci małżonka powołanych do dziedziczenia z ustawy, spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy jako spadkobiercy ustawowemu. Skarb Państwa ani gmina nie mogą odrzucić spadku, który im przypadł z mocy ustawy, nie składają oświadczenia o przyjęciu spadku, a spadek uważa się za przyjęty z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1023 kc).

G. W. zmarła 1 lutego 2013r. w K., przed śmiercią stale zamieszkiwała w K.. Była panną, dzieci nie miała. Rodzice zmarli wcześniej przed nią. Miała czworo rodzeństwa W., M., Z., J.. W. W. zmarł 13 lutego 1986r. w N., pozostawiając po sobie J. M., M. W. (2), J. W. (1). M. W. (3) nie żyje, zmarła 6 maja 1998r. w K., pozostawiła po sobie syna P. W.. Z. K. zmarła 4 grudnia 1997r. w K., pozostawiła E. K. i I. M.. J. W. (2) zmarła 25 lipca 2010r. w K., była panną, dzieci nie miała. Zmarła innego rodzeństwa nie miała. Testamentu nie sporządziła. Wszczynane postępowanie było pierwszym w sprawie. Nikt nie zrzekał się dziedziczenia, nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

Jedynym ze spadkobierców, który odrzucił spadek po zmarłej G. W. był P. W., syn zmarłej siostry spadkodawczyni M.. W dniu 30 października 2013r. uczestnik postępowania złożył oświadczenie o odrzuceniu spadku. O śmierci spadkodawczyni dowiedział się w sierpniu 2013r., od znajomego. P. W. ma dwie córki I. i A..

Mając powyższe na uwadze stosownie do cytowanych przepisów orzeczono jak w sentencji. O kosztach rozstrzygnięto zgodnie z regułą art. 520 §1 kpc.

Zasadą jest, że w postępowaniu nieprocesowym każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie, obciążają go zatem koszty czynności procesowych, których dokonał sam bądź zostały podjęte w jego interesie przez sąd z urzędu lub na jego wniosek. Zasada przewidziana w art. 520 §1 kpc jest nienaruszalna wtedy, gdy uczestnicy są w równym stopniu zainteresowani wynikiem postępowania lub - mimo braku tej równości - ich interesy są wspólne. W pozostałych wypadkach sąd może od niej odstąpić i na żądanie uczestnika, albo z urzędu - jeżeli działa bez adwokata lub radcy prawnego - orzec według dyrektyw określonych w art. 520 §2 lub 3 kpc (postanowienie SN z dnia 22 marca 2012r., V CZ 155/11, Lex nr 1164757, postanowienie SN z dnia 19 listopada 2010r., III CZ 47/10, niepubl.). Rozwiązanie powyższe odbiega zatem od reguły dominującej w procesie, w myśl której strona przegrywająca sprawę jest obowiązana zwrócić przeciwnikowi - na jego żądanie - wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 kpc). Nie oznacza to, że uregulowanie zawarte w art. 520 kpc jest wyczerpujące i wyklucza stosownie przepisów art. 98 i następnego kpc, gdyż mają one w postępowaniu nieprocesowym odpowiednie zastosowanie - art. 13 §2 kpc. Przepisem takim jest w szczególności art. 102 kpc, dopuszczający rozstrzygnięcie o kosztach postępowania w oparciu o zasadę słuszności. Przepis ten przewiduje w sytuacjach szczególnych luz decyzyjny dla organu stosującego prawo. W myśl powołanego przepisu w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może zasądzić od strony przegrywającej tylko część kosztów albo nie obciążać jej w ogóle kosztami. Podstawę do zastosowania wyjątku stanowią indywidualne okoliczności, świadczące o tym, że w danym przypadku obciążenie strony przegrywającej w całości lub w części byłoby niesłuszne, niesprawiedliwe. Należą do nich zarówno fakty związane z samym postępowaniem, jak i leżące poza nim, a dotyczące sytuacji życiowej, stanu majątkowego, które powinny być oceniane przede wszystkim z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego. Zatem przepis art. 102 kpc w zw. z art. 13 §2 kpc powinien być zastosowany wówczas, gdy w okolicznościach danej sprawy obciążenie strony przegrywającej kosztami procesu przeciwnika byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności.

Wnioskodawczyni została zwolniona od kosztów sądowych, wskazani przez wnioskodawczynię uczestnicy postępowania nie kwestionowali żądania wniosku, obciążenie ich kosztami postępowania w takiej sytuacji byłoby rażąco niezgodne z zasadami słuszności.

Apelację od tego rozstrzygnięcia złożyła I. W. zaskarżając postanowienie w całości. Zarzuciła brak prawidłowego zawiadomienia o terminie rozprawy i naruszenie art. 1015 k.c. i wydanie postanowienia mimo, że nie upłynął termin do odrzucenia spadku.

Wniosła o uchylenie zaskarżonego postanowienia w całości i przekazanie sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Apelację wniosła również wnioskodawczyni E. K. zaskarżając wyrok w całości i zarzucając błędne ustalenia faktyczne.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacje zasługują na uwzględnienie.

W sprawie zachodzi nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie uczestniczki postępowania I. W. możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt. 5 k.p.c.). Uczestniczka postępowania I. W. została zawiadomiona o terminie rozprawy wyznaczonej na dzień 19 grudnia 2017 r. na adres pod którym nie zamieszkiwała. Wykazała ona bowiem, że w tym czasie od pięciu lat mieszkała na Ukrainie i tam pracuje.

W tej sytuacji należało znieść postępowanie począwszy od rozprawy z dnia 19 grudnia 2017 r., a zaskarżone postanowienie uchylić i sprawę przekazać Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania.

Należy podkreślić, że powyższe uchybienie powstało bez winy Sądu orzekającego. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd zbada, kto z uprawnionych odrzucił spadek z zachowaniem ustawowego terminu i wyda stosowne postanowienie stwierdzające nabycie spadku. W wypadku nieważności postępowania bowiem ustawodawca nie pozwala sądowi II instancji na korygowanie zaskarżonego orzeczenia.

Mając powyższe na uwadze należało, zgodnie z art. 386 k.p.c., orzec jak w sentencji

Katarzyna Porada – Łaska Henryk Haak Wojciech Vogt